

**Пропозиції та зауваження НААУ
до проекту Закону про внесення змін до Кодексу України про
адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу
України щодо надсилання копій судових рішень у справах про корупційні та
пов'язані з корупцією правопорушення (реєстр. № 11060 від 04.03.2024)**

НААУ опрацювала проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу України щодо надсилання копій судових рішень у справах про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (реєстр. № 11060 від 04.03.2024) (далі – Законопроект № 11060) і вважає, що відповідний законопроект потребує докорінно іншого підходу з огляду на таке:

1. Зі змісту додатків до Законопроекту № 11060, які розміщені на офіційному сайті Верховної Ради України, вбачається, що коригування окремих положень КУпАП та КПК України своїм спрямуванням має, насамперед, покращання діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції.

Очевидно, є потреба змінювати механізми боротьби з корупцією. Втім Законопроект № 11060 – не той шлях законодавчого удосконалення, який спроможний досягти ефективного правового регулювання.

Законопроектом № 11060 пропонується внести зміни до статей 285 КУпАП і 376 КПК України, передбачивши, що постанова суду у справі про адміністративне правопорушення та судові рішення [вирок, ухвала про закриття кримінального провадження] надсилаються електронною поштою, факсимільним або іншим засобом.

Як свідчить практика, надання суб'єкту владних повноважень занадто широкої дискреції, здебільшого, призводить не до покращення, а до погіршення правового регулювання, адже породжує множинність варіантів поведінки посадовців залежно від їх суб'єктивного угляду і збільшує кількість конфліктних ситуацій між громадянами і державою.

Законопроект № 11060 передбачає можливість спрямування постанови суду у справі про адміністративне правопорушення та направлення вироку суду в кримінальному провадженні «...іншим засобом зв'язку...».

Прогнозуємо: у випадку законодавчого впровадження новацій згідно із Законопроектом № 11060 переважна частина судових рішень будуть направлятися адресатам найпростішим способом: за допомогою мобільних месенджерів Viber, WhatsApp, Telegram, Signal тощо.

Зі свого боку одержувачі будуть висувати зустрічні претензії про неодержання судових рішень для виконання, неможливість відкрити файли на мобільних телефонних пристроях, несвоєчасне прочитання sms-повідомлень, використання інших мобільних номерів, а не тих, на які надійшли судові рішення, тощо.

Усі мінуси цієї практики наші громадяни вже відчули. Надсилання органами досудового розслідування на мобільні месенджери письмових повідомлень про підозру, повісток про виклики до слідчого, прокурора, клопотань про продовження строків дії процесуальних обов'язків і строків досудового розслідування стали реаліями сьогодення, як і зростання кількості пов'язаних з такими повідомленнями випадків порушення права на захист.

Правові конфлікти між правоохоронцями і громадянами, які не відреагували на виклики (повідомлення) через месенджери, нерідко закінчуються безпідставними оголошеннями в розшук, зверненнями до слідчих суддів з ініціативою про затримання, арешт, іншими обмеженнями прав і свобод громадян.

Є об'єктивні підстави вважати, що надсилання судових рішень через мобільні месенджери [у спосіб впровадження на законодавчому рівні формулювання «...іншим засобом зв'язку...»] призведе до значних порушень у сфері документообігу судових рішень і до зростання рівня правової конфліктності в розглядуваній царині.

2. Ситуація з надсиланням судових рішень факсимільним зв'язком має тотожну проблемну природу. Чи можна бути застрахованим, що факс-копія буде автентичною рішенням суду України? Очевидно, ні.

Існує законодавче визначення поняття офіційного документа [ДСТУ ДП «УкрНДНЦ» від 01.07.2020 № 144 ДСТУ 4163:2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів»].

Ні факс-копія судового рішення, ні електронний файл рішення в мобільному месенджері не відповідають критеріям офіційного документа.

З огляду на вищевикладене вважаємо правильним закріпити в законі такий механізм отримання (надсилання) судового рішення: (а) особисте одержання стороною (учасником) судового процесу копії судового рішення в паперовій формі; (б) направлення судового рішення адресату засобами поштового (спеціального) зв'язку; (в) направлення судового рішення, який підписаний за допомогою Електронного цифрового підпису, адресатові на його офіційну електронну адресу; (г) розміщення судового рішення в інформаційно-телекомунікаційній системі «Електронний суд», до якої має бути підключеним відповідний орган державної влади, місцевого самоврядування, підприємство, установа, організація.

Впевнені, по-перше, такий механізм буде ефективним навіть у разі недофінансування судів України і нестачі бюджетних асигнувань на поштові витрати.

По-друге, електронний документообіг дозволяє оперативно, без надмірних фінансових витрат інформувати заінтересованих осіб про результати судового розгляду та ще й у спосіб видання електронних документів з ідентифікуючими і захищеними код-реквізитами.

По-третє, законодавча регламентація конкретного, вичерпного переліку способів надсилання судових рішень (а, б, в, г) дозволяє досягти найголовнішого ефекту – вона є чіткою, простою для розуміння широкого загалу й нейтралізує суб'єктивно мотивовану дискрецію суб'єктів владних повноважень.

3. Також Законопроектом № 11060 пропонується таке положення: якщо керівник не уповноважений порушувати (розпочинати, відкривати) дисциплінарне провадження, то копія постанови або іншого судового рішення (вироку, ухвали про закриття кримінального провадження) має перенаправлятися до органу або посадової особи, до компетенції яких належать відповідні дисциплінарні повноваження.

Вважаємо це положення зайвим. У разі його втілення постануть істотні проблеми правозастосування.

Приклад: суд надсилає судові рішення до неповноважного суб'єкта. Останній, отримавши рішення, через певний час повертає його назад судові, оскільки не має компетенції самотужки перенаправляти рішення до виконання належному суб'єктові (посадовій особі). А далі повторне надсилання рішення знову від суду до уповноваженого суб'єкта.

Підсумок: непродуктивні фінансові витрати, трудовитрати, втрата часу і класична дилема затягування строків виконання судових рішень.

Ця правозастосовна проблема, яку планують розв'язати законопроектом, має вирішуватися в інший спосіб. Просто під час судового розгляду представники НАЗК мають уважніше ставитися до визначення (формулювання) кола і найменування суб'єктів, котрі повноважні вирішувати питання притягнення до юридичної відповідальності за корупційні правопорушення.

Іншими словами, у процесуальних документах НАЗК, і в судовому рішенні мають зазначатися саме ті суб'єкти (службові особи), що мають компетенцію вирішувати питання застосування заходів дисциплінарної відповідальності.

Складається враження, що Законопроект № 11060 має на меті завдання виправляти помилки уповноважених осіб НАЗК, допущені при оформленні

процесуальних документів, навіть за рахунок ускладнення документообігу судових рішень.

4. У пояснювальній записці до цього Законопроекту однією з причин, що зумовлюють невиконання вимог частини другої статті 651 Закону, зазначається: «...нерідко безпосередні керівники та суб'єкти призначення не притягають до дисциплінарної відповідальності осіб, щодо яких набрали законної сили зазначені вище рішення судів, через відсутність дієвого механізму інформування про їхнє існування чи набрання ними законної сили».

Так, дійсно, проблема існує. Але, вирішуючи її, треба, по-перше, конкретизувати процесуальні дії представників НАЗК і суду на стадії досудового і судового розгляду справи в розрізі встановлення і, можливо, навіть залучення до справи належних службових (посадових) осіб, котрі управнені застосовувати заходи дисциплінарного стягнення за порушення у сфері боротьби з корупцією.

По-друге, слід законодавчо деталізувати обов'язки й відповідальність зазначених службових осіб за невиконання (за неналежне виконання) судових рішень відносно порушників антикорупційного законодавства.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Нагальна прикладна проблема, на розв'язання якої цілеспрямований Законопроект № 11060 в його нинішній редакції, не може бути вирішена. Усунути існуючі прогалини правозастосування інституту відповідальності за порушення у сфері боротьби з корупцією можна, але в спосіб законодавчого впровадження інших правових механізмів.

Зауваження до проекту Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу України щодо надсилання копій судових рішень у справах про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (реєстр. № 11060 від 04.03.2024) підготував адвокат, голова Комітету НААУ з питань антикорупційної політики та комплаєнсу
Олександр Готін.